

Nr. 35.

Warszawa

19/31 sierpnia 1867 r.

Wychodzi w każdą sobotę.

Redakcja przy ulicy Nowy Świat Nr. 28.

MERKURY

dodatek tygodniowy do Ekonomisty.

TYDZIEŃ FINANSOWY.

Początek sierpnia odznaczył się pewną dążnością do
polepszenia na wielkich giełdach, a szczególnie w Pa-
ryżu. Znalazły się dzienniki co już budowały całe pla-
ny pokojowe i postępowe na dwóch spodziewanych fa-
ktach wielkiéj doniosłości: zjeździe salzburskim i re-
formie wewnętrznéj na d. 15 sierpnia obiecywanéj. Je-
dno i drugie zawiodło: Salzburg powiększył niepe-
wność, a nawet obudził obawy; fajerwerk polityczny
15 sierpnia spełzł na niczem. Plan jakoby ułożony
w Salzburgu może wydać zarówno pokój jak wojnę.
Nie brak też domysłów, zwłaszcza dziennikarskich:
według jednych przygotowuje się spełnienie dawnego
życzenia Napoleona — kongres; według innych wojnę
uznano za konieczność i postanowiono zacząć niezwło-
cznie. Uroczystość 15 sierpnia przeszła bez żadnych
świetnych programów politycznych: Monitor wystą-
pił tylko z listem cesarskim do ministra spraw we-
wnętrznych o drogach bocznych (chemins vicinaux),
których sieć ma być ukończona w ciągu 10 lat. Przed-
miot to zapewne wielkiéj wagi; koszta jego dokonania
obliczone są na 800/milj. fr., z których 100/m. rząd
dostarczy; ale w każdym razie nie jest to żaden pro-
gram polityczny.

Tak więc, podwójne rozczarowanie pogrążyło znów kapitał i spekulację w niespokojną drzémkę, — co też odbiło się w bilansach bankowych: fundusz metaliczny banku francuskiego 915/m., przy portfelu 457/m., to wymowny wyraz nieufności w przyszłość. Nawet bank angielski przedstawia w tym względzie nienormalność, chociaż nie tyle rażącą: fundusz jego metaliczny wynosi 587 m., a portfel 418/m. fr. W ogóle rezerwa metaliczna pierwszego wynosi $61,^{25}$ % zobowiązań wymagalnych, — drugiego $46,^{9}$ %.

Włoska operacja finansowa — obligów dominialnych wchodzi w wykonanie: w październiku nastąpi pierwsza emisja na 150 do 200 m. lirów. Jednocześnie zacznie się sprzedaż dóbr duchowieństwa. Operację tę dla zapewnienia powodzenia oddał p. Rattazzi w ręce znanego ze stanowczości charakteru senatora Capriola. W rozprawach finansowych w Senacie pp. Farina i Saracco przemawiali za redukcją renty. Na przyszłą sesję parlamentu, zapowiadają projekt 100/milj. nowych podatków.

Targ warszawski nie przedstawia żadnéj ważniejszéj zmiany.

KURSA GIEŁDY,

w tygodniu 23/29 sierpnia.

	Stopa %	RÓWNIA (pari)	CENA RZECZYWISTA W TYGODNIU: Piątek 23 sierp.	Sobota 24	Poniedz. 26	Wtorek 27	Środa 28	Czwar. 29	Stosunek do równi na 100
1. Papiery publiczne.			R	u	b	l	e		
a) Rządowe.									
Polskie. Obligi Skarbowe (r. 100. 150. 500)	4	100	.	.	.	.	73	73	73
Bilety Skarbu Kr. Pol.	4,32	100	.	.	.	.	.	.	.
Obligacje cząstk. (zł. 500) z kup.	4	75	102	.	.	.	.	.	136
Cert. ban. na obl. cz. *A* (z.300) z kup	5	45	51	.	.	.	.	.	113 1/3
„ „ „ *B* (z. 200)	0	30	27	.	.	.	.	.	90
	5	30	34	.	.	.	.	.	113 1/3
Dow. Kom. Cen. Lik. (różne sumy)	0	100	*56	.	.	.	.	.	*56
Listy likwid. (r. 100. 250. 500. 1000)	4	100	58,83	58,75	58,75	58,50	58,50	58,67	58 1/2
kupon	.	.	.	.	.	.	.	0,98 8/9	.
Ruskie. 5-ta pożyczka (500)	5	100	*71	.	.	.	.	.	*71
6-ta pożyczka	5	100	.	.	.	.	.	.	.
Pożyczka premjowa z 1864 r.	5	100	11333	113,50	113,50	113,50	113,33	113,50	113 1/2
„ „ z 1866 r.	5	.	108,75	108,83	109,17	109,25	109	109,50	109 1/2
Metaliki (300) lutowe	4	100	100,25	100,25	.	100,25	100,25	100,25	100 1/4
Metaliki (300) sierpniowe	4	100	99,75	.	.	.	99,75	99,75	99 3/4
Bilety banku Pańs. (100 i wyżéj)	5	100	.	.	.	.	.	76,50	76 1/2
b) Towarzystw i Spółek.									
Polskie. Listy Zast. (30. 75. 150. 750. 3000)	4	100	79,33	79,33	79,33	79,50	79,60	79,75	79 3/4
„ „ ser. 2	4	100	69,17	69,33	69,17	69,17	69	.	69
„ „ „ kupon	.	.	.	.	.	.	.	0,74 4/9	.
Akcje Dr. Żel. W-W. (100)	diw.	60	66	.	.	67	67,50	67,50	112 1/2
„ „ W-B. (100. 150)	4	100	.	.	.	.	54,33	54,33	54 1/3
„ „ Teresp. (100)	5	100	83,50	83,50	83,67	84	85	85	85
„ „ Łodzk. (100)	5	100	.	.	.	.	.	*84	*84
Rus. Akcje Gł. Tow. Dr. Ż. (125)	5	125	*109	.	.	.	.	.	*87 1/5
Obligacje „ „	1 1/2	100	82	.	.	.	.	.	82
2. Wexle.									
Berlin (Tal. 100) 2 mies.	.	92,857	108	107,70	107,55	107,92 1/2	107,85	107,70	116
Gdańsk (100) „	.	92,857	107,85	.	.	107,85	107,70	107,62 1/2	115 9/10
Hamburg (M. B. 300) „	.	140,855	164,55	.	.	163,05	.	.	115 3/4
Londyn (Ł. 1) 3 „	.	6,304	7,35	.	7,36	7,36	7,36	7,38	117
Paryż (Fran. 300) 2 „	.	75,214	88,05	87,90	87,90	87,90	.	.	116 6/7
Wiedeń (Gul. 150) „	.	92,857	88,20	.	.	87,45	.	.	94 1/6
Petersburg (Rub. 100) 1 „	.	100	.	99,33	99,33	99,25	.	.	99 1/4
3. Monety.									
Półimperjał	.	5,15	6	.	.	.	.	5,95	115 1/2
Napoleondor	.	5	5,95	.	.	.	.	5 88	117 3/5
Dukat holenderski	.	3	3,45	.	.	.	.	3,45	115
Rubel srebrny	.	1	1,16	.	.	.	.	1,16	116
Talar pruski	.	0,92.857	1,09 1/2	.	.	.	.	1,08	116 1/3
Gulden austrjacki (papierowy)	.	0,62.906	0,60	.	.	.	.	0,59	93 2/3

STOPA SKUPU:	Warszawa.	Petersburg.	Londyn.	Paryż.	Wiedeń.	Berlin.	Frankfurt.	Amsterd.
bankowa:	6%	7 1/2 (10)	2	2 1/2	4	4	3	2 1/2
giełdowa:	—	8 1/2 (9 1/2)	1 (1 1/2)	2 1/2	4	3	2 1/4	2 1/2

STAN OPERACIJ BANKU POLSKIEGO.

	w d. 20 sierpnia	w ciągu tygod. przyb. (+) ub. (—)	w d. 27 sierpnia
	r u	b l	i
1. **Skup:** Portfel wexli kraj. w Warsz.	2.018.316, 44½	+ 152.676, 63½ — 136.006, 30½	2.034.986, 77½
1. **Skup:** Portfel wexli kraj. w Łodzi. .	203.552, 53	—	203.552, 53
1. **Skup:** Portfel wexli kraj. w Włocł.	103.790, 65	+ 21.500, . — 23.000, .	102.290, 65
1. **Skup:** Portfel „ zagranicznych	323 201, 69½	+ 9.191, 95 — 75.194, 16	254.199, 48½
2. **Zaliczenia** na papiery publiczne ...	1.018.504, 77	+ 27.262, 03 — 21.150, 03	1.024.616, 77
3. „ na zast. towarów (a) wełny .	504.785, 22	+ 9.237, 50 — 5.627, 50	508.395, 22
3. „ na zast. towarów (b) in. tow.	261.828, 43½	+ 40, 65 — 11.920, 65	249.948, 43½
Łącznie (3)	766.613, 65½	— 8.270, .	758.343, 65½
4. „ „ kosztowności.....	650.819, 57½	+ 5.732, 04 — 3.926, 30	652.625, 31½
5. **Otwarte kredyta**.	5.362.336, 73	+ 503.192, 60 — 524.563, .	5.340.965, 74½
6. **Kasa:** Monety srebrne............	2.692.785, 43½	— 2.553, 47½	2.690.231, 96
6. **Kasa:** „ złote..............	20.002, 10	.	20.002, 10
6. **Kasa:** Bilety Banku Polskiego.....	398.462, .	+ 44.320, .	442.782, .
6. **Kasa:** „ Kred. Cesarstwa......	539.654, .	— 89.438, .	450.216, .
Łącznie (6)	3.650.903, 53½	— 47.671, 47½	3.603.232, 06

SKAZÓWKI I FAKTA BIEŻĄCE.

— **Banki amerykańskie (Stanów Zjednoczonych).** W uzupełnieniu wiadomości o bankach Stanów Zjednoczonych, zamieszczonéj w N. 32 Merkurego, podajemy niektóre szczegóły wzięte z Ekonomisty londyńskiego (*The Economist*—June 8, 15, 22, July 6).

Przed wydaniem pierwszego *aktu o Bankach Narodowych* z 25 lutego 1863 r., instytucje bankowe Unji urządzało w każdym Stanie właściwe prawodawstwo stanowe, niezależnie od kongresu w Washington'ie, a stąd i nazwa ich: B a n k i s t a n o w e (*State Banks*), chociaż są to instytucje prywatne. Prawodawstwo bankowe przedstawiało zatém wielką rozmaitość, jakkolwiek pewne zasady zachowywane były wszędzie, jak np. co do warunku zabezpieczenia emisji depozytem papierów publicznych Unji lub Stanu, co do ogłaszania bilansow i sprawozdań i t. p. W Stanach więcéj handlowych, jak Nowa Anglja (6 Stanów wschodnich), jak N.-York, Pensylvanja,—już przed aktem 1863 r. wyrobiło się przekonanie o bezskuteczności wszelkich ścieśniających przepisów, oprócz obowiązku wymiany na monetę, i dlatego utrwalił się tam system ciągłéj, prawie codziennéj wzajemnéj wymiany biletów pomiędzy bankami pewnego okręgu— system zwany *Suffolk*'skim (Suffolk Bank Redemption Plan); w N.-Yorku wreszcie 1853 r. urządzoną została *Giełda wymiany* (Clearing House), na podobieństwo londyńskiéj.

Przy takim systemie, nadużycie emisji jest niepodobne, bo wszystko co przechodzi potrzeby obiegu danéj okolicy, wraca natychmiast do właściwego banku za pośrednictwem giełdy wymiany. Banki stanowe w ten sposób urządzone, samodzielne (self-acting, and self-controlling) powstawały w miarę potrzeby, regulowały się stosownie do okoliczności miejscowych, i wszelkie dawały bezpieczeństwo. Rozmaite projekta centralizacji bankowéj, albo nawet banku jedynego (jak we Francji), od lat czterdziestu stawione, upadły stanowczo. Instytucje bankowe unikały wszelkiego stosunku z administracją związkową, tak iż skarb washingtoński nie mógł się niemi posiłkować i musiał utrzymywać w znaczniejszych miastach własne oddziały kasowe (Sub-Treasuries).

Wojna domowa spowodowała zawieszenie wymiany bankowéj na monetę (28 grud. 1861); nastąpiły wielkie pożyczki rządowe. Wtedy to sekretarz skarbu pan C h a s e, chcąc stworzyć w ręku rządu centralnego potęgę bankową, wystąpił z projektem systemu B a n k ó w N a r o d o w y c h (*National Banks*), mającym na celu: zastąpienie bankowego prawodawstwa miejscowego ogólném, odrębność znaków obiegowych miejscowych—jednostajnością biletów wychodzących z jednéj instytucji centralnéj i pod kontrolą specjalnego urzędnika, zobowiązanie nowych banków do utrzymywania znacznéj części kapitału zakładowego w papierach Unji (Federal Securities) i zachęcenie do zakładania banków w najodleglejszych i mało zaludnionych okolicach.

System ten spotkał silną opozycję w kongresie i opinji Stanów handlowych; ale p. Chase odniósł zwycięstwo i projekt stał się prawem. Oto są główne jego postanowienia:

1. Wykonanie aktu i kierunek operacji, poruczony jest specjalnemu urzędnikowi, t. z. kontrolerowi obiegu (Comptroller of the Currency).

2. Banki mogą być zakładane przez spółki, nie mniéj jak z 5-ciu osób złożone, z odpowiedzialnością ograniczoną do podwójnéj wysokości posiadanych akcij. Akcje są 100-dolarowe.

3. Kapitał zakładowy banku w miastach i osadach mających > 50.000 ludności, wynosić winien nie mniéj jak 200.000 dol., w mniejszych—100.000 dol.; wyjątko-

wo zaś, według uznania sekretarza skarbu, w miejscowościach <6.000 ludności dopuszcza się kapitał zmniejszony do 50.000 dol. Połowa kapitału wnosi się przed zaczęciem czynności, a druga—w pięciu ratach miesięcznych.

4. Przed otwarciem bank składa kontrolerowi depozyt w papierach Unji w wysokości dla większych banków, niemniéj 30.000 dol., a dla mniejszych 1/3 kapitału wniesionego; wzamian zaś otrzymuje bilety obiegowe (wartości 1 dolara i wyższéj) z podpisami władzy centralnéj, do których każdy bank dodaje swoje,—a to do wysokości 90% rzeczonego depozytu.

5. Ilość całkowita emisji banków narodowych, nie może przenosić 300 milj. dolarów, i według aktu pierwotnego, miała się rozdzielać na Stany w połowie w stosunku do ludności, a w drugiéj w stosunku do kapitału banków i ich operacij; ale aktem dodatkowym z czerwca 1864 rozdział pozostawiony sekretarzowi skarbu, a w marcu 1865, dla zachęcenia przejścia banków stanowych na narodowe, postanowiono pomijać obowiązkowy stosunek w rozdziale emisji.

6. Każdy bank odpowiada głównie za wypłatność biletów swojéj emisji; subsidiarnie zaś odpowiada skarb Unji z regresem do czynników właściwego banku, a przedewszystkiém do depozytu w papierach publicznych.

7. Bilety banków narodowych przyjmują się w równi we wszelkich opłatach dochodów skarbowych, oprócz ceł i w wypłatach ze skarbu, z wyjątkiem procentów długu publicznego, oraz wykupu biletów kasowych t. z. *greenbacks*. Tym sposobem biletom banków nadany został kurs częściowo-przymusowy, a mianowicie w stosunkach z rządem Unji.

8. W 17-u główniejszych miastach, banki obowiązane mieć rezerwy kasowej w monecie legalnéj (metalu i greenback'ach) 25% wysokości swojéj emisji i depozytów; w innych miejscach 15%, z których 3/5 mogą być w należnościach od banków powyższych 17-u miast.

9. Sekretarz skarbu wybiera niektóre banki na depozytarjuszów grosza publicznego, wyjąwszy dochody celne, i posiłkuje się niemi, jako ajentami rządu.

10. Podatek od banków *narodowych* na rzecz skarbu Unji, oznacza się na 1% rocznie od przecięciowéj sumy emisji, 1/2% od przecięciowéj wysokości depozytów i 1/2% od sumy kapitału nie w papierach Unji pozostającego.

11. Podatek od banków *stanowych* — 10% od sumy emisji i odpowiednie opłaty od depozytów i kapitału.

12. Każdy bank narodowy składa kontrolerowi kwartalne sprawozdanie o swym obrocie i stanie majątkowym, oraz miesięczne bilanse.

Kontroler może w każdym czasie zarządzić sprawdzenie na miejscu.

Taka organizacja banków, jest właściwie ich centralizacją w ręku rządu. Ekonomista londyński nazywa ten system rządowym (*a Federal Government Banking system of the most absolute character*), i twierdzi że ma wielkie podobieństwo do francuskiego,—z tą różnicą, że co we Francji wypływa z samego ustroju jedynego monopolicznego banku, to w Stanach Zjednoczonych dokonywa się przez centralną kontrolę i kierunek rządowy.

Dawny system — banków stanowych, rozwijał się swobodnie, naturalnie, i nabierał już wielkiéj potęgi; emisja ich zabespieczona była ścisłym obowiązkiem wypłaty i ciągłą wzajemną wymianą (clearing). Nowy system—banków narodowych — mnoży instytucje sztucznemi podnietami, a dając emisji kurs w części przymusowy, tworzy niejako 300 miljonów nowych *greenback*'ów.

Dawne banki miały dość siły, aby odpowiedzieć wymaganiom wojny. Zamiast użyć téj gotowéj, a coraz wzrastającéj potęgi, p. Chase wolał ją wywrócić dla gwałtownego narzucenia nowego pomysłu, w chwili, stosownéj chyba do wprowadzenia nowego systemu armat, ale nigdy banków.

Już od r. 1865 prawie wszystkie banki stanowe przyjęły nowy statut i stały się *narodowemi*; nowe powstały szczególniéj w miejscowościach mało-ludnych, gdzie przedtém żadnych banków nie było. Utrzymało się jednak jeszcze kilka banków stanowych z emisją 6 miljonów dolarów (w kwietniu r. b.)

Podajemy w obrazie porównawczym liczbę banków stanowych przed aktem, i narodowych, według ostatnich wiadomości.

Stany	Liczba banków stanowych w grud. 1862	Liczba banków narodowych w kwiet. 1867
Maine	69	61
New-Hampshire	52	39
Vermont	40	39
Massachusetts	183	208
Rhode-Island	88	62
Connecticut	75	83
New-York	308	308
New-Jersey	52	54
Pensylvania	94	201
Maryland	32	32
Delavare	5	11
Illinois	25	82
Indiana	37	71
Ohio	55	135
Michigan	4	42
Wisconsin	64	37
Jowa	14	45
Minnesota	7	15
Kansas	1	4
Nebraska	1	3

Stany	Liczba banków stanowych 1862	Liczba banków narodowych 1867
Virginia	66	35
Karolina północna	31	5
Karolina południowa	20	2
Georgia	28	9
Florida	2	—
Alabama	8	3
Luisiana	6	3
Tenessee	14	10
Kentucky	44	15
Missouri	42	15
Columbia	—	5
Colorado	—	3
Mississipi	—	2
Arkansas	—	2
Uta	—	1
Oregon	—	1
Texas	—	4
Newada	—	2
Razem	1467	1649

Za pozwoleniem Cenzury Rządowéj.

W drukarni Gazety Polskiéj.